

Granskning av fritidshemmet

Rapport

Karlskrona kommun

KPMG AB

2025-03-14

Antal sidor 14

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

Karlskrona kommun
Granskning av fritidshemmet

2025-03-14

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	4
2.2	Revisionskriterier	5
2.3	Metod	5
3	Resultat av granskningen	6
3.1	Resurser	6
3.2	Rektors ledning	8
3.3	Personal	9
3.4	Lokaler	12
3.5	Uppföljning	12
4	Samlad bedömning och rekommendationer	14

1 Sammanfattning

KPMG har av Karlskrona kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kunskapsnämndens styrning av fritidshemmet.

Syftet med granskningen är bedöma om nämnden genom sin styrning och uppföljning säkerställer att fritidshem erbjuds och utformas enligt skollagens och läroplanens krav och beslutade interna riktlinjer.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att kunskapsnämnden genom sin styrning delvis säkerställer att fritidshem erbjuds och utformas enligt skollagens och läroplanens krav och beslutade interna riktlinjer.

Resurser till fritidshemmet fördelas utifrån elevantal och ålder. Nämndens modell tar inte hänsyn till elevers olika förutsättningar och behov.

Rektorer och lärare har olika syn på rektors ledning av det pedagogiska arbetet och utvecklingen av utbildningen. Fritidshemmets personal upplever att fokus, på flera enheter, ligger på grundskolan och att särskilt fokus på fritidshemmet förutsättningar och utveckling saknas.

Huvudmannen bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete som i delar berör fritidshemmet. Bland annat genomförs en enkät till elever som berör trygghet och inomhusmiljö. Uppföljning, analys och åtgärder saknas för övrigt till exempel vad gäller resurser samt storlek och sammansättningar av grupper.

Andelen legitimerad och behörig personal i Karlskrona kommuns fritidshem ligger över rikets genomsnitt. På två enheter saknas dock helt legitimerad och behörig personal. Tillgången till ändamålsenliga lokaler och utemiljöer upplevs i huvudsak som god.

I det följande redovisas våra samlade bedömningar av respektive revisionsfråga.

Revisionsfråga	Bedömning
Fördelar nämnden resurser till fritidshem med hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behov?	Delvis
Har rektor förutsättning att leda det pedagogiska arbetet i fritidshemmet och verka för att utbildningen utvecklas?	Delvis
Finns det lärare och annan personal i verksamheten som i enlighet med läroplanen kan leda och utveckla verksamheten?	I allt väsentligt
Har fritidshemmet tillgång till ändamålsenliga lokaler?	I allt väsentligt
Följer nämnden upp fritidshemmets verksamhet i det systematiska kvalitetsarbetet?	Delvis

För närmare beskrivning av bakgrunden till våra bedömningar hänvisar vi till respektive avsnitt i revisionsrapporten.

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar rekommenderar vi kunskapsnämnden att:

- säkerställa att resurser till fritidshemmet fördelas efter elevers olika förutsättningar och behov. (2 kap. 8 b § SkoL samt allmänna rådet 3 och 6 Skolverkets allmänna råd (2023:127) Styrning och ledning av fritidshemmet)
- systematiskt följa upp förutsättningar för fritidshemmet och dess verksamhet samt då brister identifieras utröna orsaker samt vidta adekvata och riktade åtgärder. (4 kap. 3, 5-6 och 7 §§ SkoL SkoL samt allmänna rådet 3 Skolverkets allmänna råd (2023:127) Styrning och ledning av fritidshemmet)
- följa upp att rektor ges förutsättningar att kunna bedriva ett aktivt och nära ledarskap i fritidshemmet. (2 kap. 9§ 1 st. SkoL samt allmänna rådet 4 Skolverkets allmänna råd (2023:127) Styrning och ledning av fritidshemmet)
- besluta om dokumenterat systematiskt kvalitetsarbete, i vilket ingår att tydliggöra insatser att genomföra för att utveckla utbildningen eller åtgärda brister. (4 kap. 3 och 7 §§ SkoL. Se även 6 kap. 38 § 1 p. KL)

2 Bakgrund

Vi har av Karlskrona kommuns revisorer fått i uppdrag att bedöma hur kunskapsnämnden som huvudman för fritidshemmet, genom sin styrning och uppföljning säkerställer att utbildningen genomförs enligt skollagens och läroplanens krav och beslutade interna riktlinjer. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2025.

Enligt skollagen ska varje kommun erbjuda utbildning i fritidshem för elever i kommunens förskoleklass, grundskola och anpassad grundskola. Fritidshemmet kompletterar utbildningen i nämnda skolformer och syftar till att "stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda dem en meningsfull fritid och rekreation".

Omfattningen på utbildningen ska ta hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller andra behov som familjen kan ha. Fritidshem ska erbjudas till och med vårterminen det år som eleven fyller tretton år. Vidare ställs krav på att elevgrupperna får en "lämplig sammansättning och storlek" samt att en god miljö erbjuds.

Kommunens revisorer ser i sin risk- och väsentlighetsanalys att brister i fritidshemsverksamheten, till exempel vad gäller tillgång till behörig personal och ändamålsenliga lokaler, negativt kan påverka möjligheterna att stimulera elevernas utveckling och erbjuda en meningsfull fritid.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Syftet med granskningen är att bedöma om kunskapsnämnden genom sin styrning och uppföljning säkerställer att fritidshem erbjuds och utformas enligt skollagens och läroplanens krav och beslutade interna riktlinjer.

Granskningen har omfattat följande revisionsfrågor:

- Fördelar nämnden resurser till fritidshem med hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behov?
- Har rektor förutsättning att leda det pedagogiska arbetet i fritidshemmet och verka för att utbildningen utvecklas?
- Finns det lärare och annan personal i verksamheten som i enlighet med läroplanen kan leda och utveckla verksamheten?
- Har fritidshemmet tillgång till ändamålsenliga lokaler?
- Följer nämnden upp fritidshemmets verksamhet i det systematiska kvalitetsarbetet?

Granskningen avgränsas till fritidshemmet.

2.2 Revisionskriterier

I granskningen utgörs revisionskriterierna av:

- kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §,
- skollagen (2010:800) 2 kap. 8 b-9, 13-15 §§, 4 kap. 3, 5-6 §§ samt 14 kap. 2 och 9 §§, och
- tillämpbara interna regelverk, policyer och beslut.

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- studier av dokument såsom verksamhetsplan, resursfördelningsmodell och systematiskt kvalitetsarbete.
- studier av officiell statistik från Skolverket och Kolada.
- intervjuer med kunskapsnämndens ordförande och vice ordförande, förvaltningschef tillika skolchef, verksamhetschef grundskola och fritidshem samt urval av skolledare och pedagoger i fritidshem.

I granskningen har begreppet nämndens presidium använts för nämndens ordförande och förste vice ordförande tillsammans.

Rapporten är faktakontrollerad av kunskapsnämndens ordförande och förste vice ordförande, förvaltningschef tillika skolchef, verksamhetschef grundskola och fritidshem samt avdelningschef utveckling och verksamhetsstöd.

3 Resultat av granskningen

I Karlskrona kommun finns det fritidshem vid samtliga 23 skolenheter med undervisning i förskoleklass och grundskolans årkurs 1-6. Fritidshem finns också vid fristående skolenheter. Av det totala barnantalet i åldersgruppen 6-12 år i kommunen var 2023 63 procent inskrivna i fritidshem. Motsvarande andel i kommungruppen var 56 procent och i riket 57 procent.

3.1 Resurser

Tabellen nedan visar kostnaden per elev i kommunalt fritidshem i Karlskrona kommun och genomsnittet per elev i kommungrupp och rike.

Fritidshemmet 2023	Total kostnad per barn	Lokaler och inventarier	Personal	Övrigt ¹
Karlskrona kommun	43 283	5 145	30 712	7 369
Kommungrupp ²	42 156	5 993	31 059	5 036
Rike	45 597	7 841	31 786	5 815

Kolada, SKR

Av uppgifterna ovan kan vi se att kostnaden per inskrivet barn ligger något under rikets genomsnitt, men över genomsnittet i kommungruppen. Nettokostnadsavvikelsen³, som inkluderar kostnad för öppet fritidshem⁴ och som utgår från kostnad per invånare, uppgår till -6 procent, vilket motsvarar 7 miljoner kronor.

Under 2023 arbetades ett nytt resursfördelningssystem för förskoleklass, grundskola och fritidshem fram inom kunskapsförvaltningen. Modellen är inte beslutad av kunskapsnämnden, men nämnden fick information om den nya modellen vid sitt sammanträde i januari 2024⁵.

Basresursen till fritidshem utgår från antal barn och den årskurs som barnen går i enligt nedan:

- F-årskurs 1 3,5 fritidspedagogtjänst om gruppen är 45 barn.
- Årskurs 2-3 3,0 fritidspedagogtjänst om gruppen är 55 barn.

¹ I Övrigt ingår kostnader som inte är kopplade lokaler, inventarier eller personal, såsom administration, kompetensutveckling (ej lön) och försäkringar

² Mindre stad/tätort

³ Nettokostnadsavvikelsen visar nettokostnaden minus referenskostnaden. Referenskostnaden är en fiktiv kostnad som visar vad kostnaden borde vara med hänsyn tagen till bl.a. antal inskrivna barn, befolkningsstruktur och bebyggelsestruktur.

⁴ Öppen fritidsverksamhet, enligt 25 kap. 4 § SkoL, finns inte i Karlskrona kommun.

⁵ KSN 2024-01-29 § 20

- Årskurs 4-6 1,5 fritidspedagogtjänst om gruppen är 60 barn.

Vid sidan av fördelning av grundresurs finns också möjlighet för ansvarig rektor att ansöka om tilläggsbelopp för elev i fritidshem.⁶ Enligt förvaltningen beaktas elevens behov i förhållande till befintlig lärmiljö när tilläggsbelopp ska fördelas.

I intervju med nämndens presidium och skolchef framgår att resursfördelningsmodellen inte beaktar fritidshemmets socioekonomiska struktur. Däremot har rektor förutsättningar att utifrån rektors totala budget omfördela resurser, även mellan verksamheter utifrån barn och elevers olika förutsättningar och behov. I någon mån kan enheten erhålla ytterligare resurser för elever med extraordinära stödbehov. Intervjuade rektorer bedömer dock att processen är mycket byråkratisk och i de fall ansökan beviljas motsvarar inte resurstilldelningen den faktiska kostnaden för den extraordinära insatsen. Skolchefen framför att frågan om tilläggsbelopp till kommunala skolenheter har diskuterats och det finns tankar på att fördela samtliga resurser genom resursfördelningsmodellen.

I vilken grad som personal i fritidshemmet omfördelas till arbetsuppgifter i grundskolan varierar mellan enheterna. I intervjuer med lärare framgår att det på vissa enheter inte är ovanligt att fritidspersonal vikarierar i grundskolan, medan det på andra enheter sällan sker. Bilden verifieras av rektorer. En rektor påtalar dock att fritidshemspersonalen inte sätts in vid planerad ledighet, utan bara vid sjukdom. Intervjuade rektorer menar att fritidshemspersonalens scheman överensstämmer med var de faktiskt utför sitt arbete.

Enligt skolchef och verksamhetschef beslutar rektor om sin egen inre organisation, vilket innebär att förvaltningen inte har några riktlinjer för tjänster i fritidshem. Merparten av lärarna i fritidshem arbetar mellan 67 och 80 procent i fritidshemmet och resterande del i skolan. Planeringstiden varierar mellan tre och tio timmar i veckan i veckan enligt intervjuade rektorer. På ett par enheter kan planeringstiden uppgå till 9-10 timmar, enligt intervjuade pedagoger medan den på andra snarare är 1,5-3 timmar. I intervju med personal i fritidshem framgår också att ställtiden mellan arbete i grundskola och arbete i fritidshemmet varierar från 30 minuter till praktiskt taget ingen ställtid alls.

I intervjuer med personal i fritidshemmet framförs av flera respondenter att resurserna inte motsvarar behoven. Grupperna sätts samman utan hänsyn till barnens behov och ansvaret att lösa uppgiften faller helt på pedagogen, enligt ett par respondenter. Många barn i fritidshemmet behöver idag betydligt mer vuxenstöd än för ett par decennier sedan. Flera barn har inte basala färdigheter såsom att kunna bre en smörgås eller gå på toaletten, vilket kräver mycket personal. För att säkerställa likvärdiga förutsättningar att ta del av aktiviteter, till exempel museibesök och bio, som erbjuds i centrala

⁶ Tilläggsbelopp för elev i grundskolan fördelas inte genom ansökan. Denna resurs är fördelad genom ordinarie resursfördelning.

Karlskrona, borde särskilda resurser avsättas, menar ett par lärare. Fritidshemmen har inte resurser för hyra av buss.

I Karlskrona kommuns fritidshem går det i genomsnitt 21,2 barn per heltidstjänst. Motsvarande andel i kommungruppen är 20,5 barn och i riket 20,2 barn, det vill säga det är något fler barn per heltidsanställd i Karlskrona i förhållande till jämförelseobjekten.

3.1.1 Bedömning

Vår bedömning är att kunskapsnämnden inte fördelar resurser till fritidshem med hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behov.

Vi bygger vår bedömning på att resursfördelningen endast beaktar elevantalet. Offentlig statistik visar på stora variationer skolenheterna emellan vad gäller till exempel föräldrarnas utbildningsnivå. Föräldrarnas utbildningsnivå är en bakgrundsfaktor som har högt förklaringsvärde vad gäller elevernas måluppfyllelse i grundskolan.

I granskningen framgår vidare att förutsättningarna för personal i fritidshemmet att planera undervisningen och ställa om från arbete i skolan till arbete i fritidshemmet varierar. Vi bedömer inte att denna variation kan kopplas till skilda behov vid enheterna.

3.2 Rektors ledning

Av den senaste skolenkäten⁷, från vårterminen 2024, framgår att 81 procent av lärarna i grundskolan tycker att skolledningen i mycket eller ganska stor utsträckning har tillräcklig kännedom om skolans verksamhet. Två av tre lärare tycker att utvecklingsinsatser och förbättringsarbeten som behövs görs i mycket eller ganska stor utsträckning.⁸ Svaren i Karlskrona kommun är något mer negativa än genomsnittet i enkätomgången. I enkäten ställs ingen specifik fråga om ledningen av arbetet i fritidshemmet.

Förvaltningen bedömer att rektorerna har förutsättningar att leda det pedagogiska arbetet och utveckla utbildningen. Kompetensutvecklingsinsatser har gjorts dels 2018-2020 genom insatsen "Utmanande lärande", dels sedan 2021 för enheter som ingått i Skolverkets "Samverkan för bästa skola".

Merparten av intervjuade rektorer har själva det direkta ansvaret för att leda det pedagogiska arbetet vid fritidshemmet. På en enhet⁹ är ansvaret delegerat till biträdande rektor. Det pedagogiska ledarskapet och utvecklingsarbetet bedrivs i hög grad integrerat mellan grundskola och fritidshem. Rektorerna framför också att de försöker att delta i fritidshemspersonalens veckovisa planeringsmöte. På en större

⁷ Svarefrekvensen var anmärkningsvärt låg, 56 %.

⁸ 53 % svarade "i ganska stor utsträckning".

⁹ På en av de sex enheter som intervjuade rektorer ansvar för.

enhet samlas representanter för varje avdelning i månadsvisa planerings- och utvecklingsmöten. Vid dessa deltar också ansvarig skolledare.

Flera av de intervjuade pedagogerna bedömer att rektor inte alls leder det pedagogiska arbetet vid fritidshemmet. På ett par enheter upplevs rektor vara närvarande, medan på andra frånvarande. Pedagogerna instämmer i rektorernas beskrivning av att utvecklingsarbetet bedrivs integrerat, men det betyder, enligt pedagogerna, inte att grundskola och fritidshem diskuteras på lika villkor. Grundskolans frågor upplevs vara i fokus och fritidshemmets frågor berörs sällan.

Skolchef och verksamhetschef framför liksom övriga respondenter att fritidshemmet är en integrerad del i grundskolans processer. Det finns många beröringspunkter mellan verksamheterna. Hur arbetet leds kan dock se olika ut. Huvudmannen ger skolledarna goda förutsättningar genom att även biträdande rektor får läsa rektorsprogrammet, menar skolchefen.

3.2.1 Bedömning

Vår bedömning är att rektor delvis har förutsättningar att leda det pedagogiska arbetet i fritidshemmet och verka för att utbildningen utvecklas.

Vi bedömer att det är tydligt i verksamheten var det pedagogiska ansvaret för ledning och utveckling av fritidshemmet ligger. Från förvaltning och rektorerna framförs tydligt hur ledning och utveckling av fritidshemmet sker integrerat med ledning och utveckling av grundskolan. Vi bedömer att det är både ändamålsenligt och effektivt att samverkan sker mellan verksamheterna, men vi gör samtidigt bedömningen att fritidshemmets specifika uppdrag enligt skollag riskerar att inte få det utrymme som behövs för en verksamhet av hög kvalitet som möter varje elevs behov.

3.3 Personal

Av offentlig statistik från läsåret 2023/2024 framgår att andelen heltidstjänster, i Karlskrona kommuns kommunala fritidshem, som är tillsatta med personal med pedagogisk högskoleutbildning uppgick till närmare 70 procent, vilket är högre än genomsnittet i riket¹⁰. Andel personal (heltidstjänster) med lärarlegitimation och behörighet uppgick till 60,4 procent. Genomsnittet i riket uppgick till 46 procent hos kommunala huvudmän.

Tabellen på omstående sida visar antal heltidstjänster fördelade på legitimerade lärare och personal med annan eller ingen pedagogisk utbildning per skolenhet innevarande läsår. Enligt uppgift från Karlskrona kommun kan det finnas ytterligare personal som arbetar på fritidshemmet, men som har sin huvudsakliga anställning vid skolan.

¹⁰ 59,7 5 samtliga huvudmän och 61,5 % kommunala huvudmän

oktober 2024									
	Antal avd.	Antal barn	Leg. lärare fritidshem	Leg. lärare annan behörighet	Leg. förskollärare	Övr. adekvat utb. utan behörighet ¹¹	Barnskötare	Ingen ped. utb. ¹²	Totalt antal heltdstjänster
Aspöskolans fh ¹³	1	9			1				1
Fridlevstadskolans fh	1	49	1			2			3
Fågelmarskolans fh	1	72	1	1	1		1		4
Hasslöskolans fh	2	74	3			2		2	7
Holmsjöskolans fh	1	76	0,5				3	1	4,5
Hästöskolans fh	7	110	3						3
International School of Karlskrona fh	1	23							
Jämjö KC fh	4	252	6		2	1		1	10
Kättilsmålaskolans fh	1	29	2			1			3
Lyckeby KC fh	2	55	2		1			1	4
Nättraby KC fh	5	372	9		2	1	1	1	14
Ramdalskolans fh	4	189	4						4
Rosenfeldtskolans fh	4	142	4			1		1	6
Rödebyskolans fh	6	233	9		2	3	1	2	17
Saltöskolans fh	1	112	2					1	3
Spandelstorpskolans fh	4	214	8			6	1		15
Sturköskolans fh	2	69	2				1		3
Sunnadalskolan fh	3	118	5						5
Torhamnskolans fh	1	37				2	1		3
Tullskolans fh	2	70	3			2			5
Tvingskolans fh	1	40	1		1			1	3
Verköskolans fh	1	18	2						2

¹¹ Avser till exempel fritidsledare, elevassistent

¹² Avser till exempel skolresurs, obehörig fritidspedagog samt obehörig barnskötare

¹³ Fh - fritidshem

Östra Torpskolans fh	5	162	2			3	1	1	7
----------------------	---	-----	---	--	--	---	---	---	---

Karlskrona kommun

Av tabellen ovan kan vi se att det saknas legitimerade lärare i fritidshem vid två enheter. På en enhet finns ingen personal med legitimation. Andelen legitimerade lärare i fritidshem per enhet varierar mellan 0 och 100 procent. Vid nio enheter är upp till 50 procent av personalen legitimerade lärare i fritidshem och vid tretton enheter har över hälften av personalen legitimation som lärare i fritidshem. Vid sidan av fritidshem knutna till grundskolan finns också Karlskrona anpassade grundskolas fritidshem med 37 barn fördelade på sju avdelningar. Vid fritidshemmet arbetar ingen legitimerad personal. Samtlig personal bedöms av förvaltningen ha övrig adekvat utbildning

Intervjuade rektorer och merparten av pedagogerna menar att personalsammansättningen vid fritidshemmet är ändamålsenlig. Dock, vilket har framgått ovan, bedöms inte omfattningen på personalstyrkan vid alla enheter motsvara behoven. Samarbetet mellan personal som har det pedagogiska ansvaret för fritidshemmet och resurspersonal som huvudsakligen arbetar i skolan upplevs som gott. Den pedagogiska personalen framför i intervjuer att ett tidigare mycket uppskattat nätverk för personal i fritidshem har avvecklats. För att stärka kompetensen hos fritidshemmets personal och fokus på fritidshemmets utveckling bör nätverket återskapas, menar pedagogerna.

Enligt verksamhetschef har det varit utmanande att rekrytera legitimerade och behöriga lärare till fritidshem, särskilt till små enheter. Förra läsåret lyckades dock en enhet rekrytera tre nya medarbetare. Samverkan sker med Linnéuniversitetet. Flera rektorer bedömer att det har blivit lättare att rekrytera legitimerad personal. Av kunskapsförvaltningens *Kompetensförsörjningsplan 2024* framgår i en kompetensanalys att det periodvis kan vara svårt att rekrytera bland annat lärare i fritidshem. I planen står också att läsa att "lärosätena ser en trend att det är färre studenter som söker till lärarprogrammen och specifikt lärare inriktning fritidshem".

3.3.1 Bedömning

Vår bedömning är att det i allt väsentligt finns lärare och annan personal i verksamheten som i enlighet med läroplanen kan leda och utveckla verksamheten.

Vi konstaterar att andelen heltidstjänster som tillsätts med legitimerade och behöriga lärare är högre i Karlskrona kommuns fritidshem än i riket som helhet. Andelen varierar dock och det finns två enheter som helt saknar legitimerad och behörig lärare i fritidshem, vilket är en brist.

Avsaknad av aktiviteter i *Kompetensförsörjningsplan* riktade mot att säkra kompetensförsörjningen av lärare i fritidshem kan på sikt få negativa konsekvenser för verksamheten i fritidshem.

3.4 Lokaler

I *Verksamhetsberättelse 2023* noteras att det under 2023 har pågått ett arbete med att optimera lokalanvändningen. Ingen notering i nämndens verksamhetsberättelse 2023 eller kvalitetsrapport 2022/2023 berör frågan om fritidshemmets lokaler i övrigt. Av nämndens protokoll av den 28 november 2024 framgår att nämnden förslår kommunstyrelse och kommunfullmäktige att flytta förskoleklass, grundskola och fritidshem vid Verkö skola till Östra Torpskolan.

Av kunskapsnämndens *Lokalförsörjningsplan 2024* framgår att "det finns ett uppdämt behov av inventarieinvesteringar och reinvesteringar inom både förskola, grundskola/fritidshem och gymnasieskola". Inget specifikt nämns om vad det innebär för fritidshemmet. Förvaltningens uppfattning är att fritidshemmen har ändamålsenliga lokaler, men att förutsättningarna ser olika ut på enheterna. För att säkerställa likvärdig tillgång till goda lokaler för fritidshemmet har förvaltningen för avsikt att under de närmaste åren mer i detalj utreda fritidshemmets lokalförutsättningar.

Nämndens presidium, skolchef och verksamhetschef bedömer att fritidshemmets lokaler i Karlskrona kommun på de flesta enheter är ändamålsenliga. Merparten av de intervjuade rektorerna menar att fritidshemmet har tillgång till ändamålsenliga lokaler, i flera fall lokaler som inte delas med annan verksamhet, som ger goda förutsättningar för både fysiska aktiviteter och vila. På en enhet upplevs verksamheten vara trångbodd. Intervjuade pedagoger bedömer att tillgången till ändamålsenliga lokaler i huvudsak är god. Det kan dock skilja mellan avdelningarna på samma enhet. Det finns i de flesta fall god tillgång till skolgårdar, idrottshallar, bibliotek och naturområde för aktiviteter och rekreation. Nämndens presidium lyfter fram att fokus har riktats mot tillgång till kreativa utemiljöer.

3.4.1 Bedömning

Vår bedömning är att fritidshemmet i allt väsentligt har tillgång till ändamålsenliga lokaler.

Vi bedömer dock att ändamålsenligheten varierar mellan enheterna men många enheter har lokaler som används specifikt för fritidshemmet. Även där lokaler samutnyttjas förefaller det fungera väl. Det finns möjligheter att utöva fysiska aktiviteter inom- och utomhus och att finna lugn och ro i egna lokaler eller i till exempel bibliotek.

3.5 Uppföljning

I kunskapsnämndens verksamhetsplan för 2024 framgår nämndens prioriterade utvecklingsområden. Flera utvecklingsområden berör samtlig verksamhet, men ingen specifikt fritidshemmet. Utvecklingsområdena berör: pedagogiskt ledarskap, ledarskap i klassrum/avdelningar, språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt och närvaro.

Förvaltningen framför att nämnden följer upp fritidshemmets verksamhet genom systematiskt kvalitetsarbete, Skolinspektionens enkäter samt egna enkäter. I

regelbundna möten mellan skolledning och verksamhetschef följs också fritidshemmets utveckling och identifierade behov upp.

I kunskapsnämndens *Kvalitetsrapport 2022/23*¹⁴ berörs fritidshemmet under fyra punkter förutom sammanfattning. Det gäller legitimerade lärare, totalt antal barn i fritidshem, kostnad per inskrivet barn i fritidshem och förvaltningsövergripande enkäter. Den förvaltningsövergripande enkäten berör bland annat frågor om trygghet samt om det finns platser inomhus, i vilka barnen ”kan ta det lugnt”. Svaren i enkäten redovisas i förhållande till föregående års enkäter samt per kön. Resultaten kommenteras, men analyseras inte. Omkring 95 procent av barnen väljer ett positivt svarsalternativ vad gäller upplevelse av trygghet inomhus och utomhus. Svaren varierar marginellt mellan åren. 90 procent av eleverna väljer ett positivt svarsalternativ vid påstående om det finns lugna platser inomhus. Trenden är något negativ. Flickor och pojkar svarar överlag lika.

Förutom barns svar på påståenden om trygghet och lokaler i fritidshemmet framgår i kvalitetsrapportens sammanfattning att 62 procent av eleverna upplever att det inte finns tillgång till böcker på olika språk. Kunskapsnämnden beslutar vid sitt sammanträde i april 2024 att ta information om Kunskapsförvaltningens kvalitetsrapport 2022/2023 ”till dagens protokoll”.¹⁵ Vid nämndens junisammanträde 2024 informerades nämnden av förvaltningen om resultatet på brukarenkäter.¹⁶

Kunskapsnämndens presidium framför att fritidshemmets verksamhet följs upp bland annat genom enkätundersökningar. Det finns dock förutsättningar att öka fokus på analys av resultaten för att adekvata åtgärder ska kunna vidtas, menar presidiet.

Personal i verksamheten framför i intervjuer att huvudmannen inte i någon högre grad har fokus på fritidshemmet. Det finns inga mål som specifikt handlar om fritidshemmets verksamhet, menar intervjuade rektorer. Fritidshemmet följs dock upp på enhetsnivå. Intervjuade pedagoger anger att de i olika hög grad på planeringstid och planeringsdagar följer upp verksamheten. De hinner dock sällan följa upp allt som det är tänkt och det är sällan som uppföljningen kan gå på djupen, menar de.

3.5.1 Bedömning

Vår bedömning är att nämnden delvis följer upp fritidshemmets verksamhet i det systematiska kvalitetsarbetet.

Vi bygger vår bedömning på att huvudmannen i delar följer upp fritidshemmet och gör jämförelser. Vi ser dock inte att förutsättningar för och hur verksamheten bedrivs utifrån fritidshemmets syfte som det anges i skollag systematiskt följs upp. Vi ser inte heller att huvudmannen genom systematiskt kvalitetsarbete har säkerställt att resurser fördelas

¹⁴ KSN 2024-04-26 § 64

¹⁵ KSN 2024-04-26 § 64

¹⁶ KSN 2024-06-19 § 96

utifrån elevers olika förutsättningar eller att barngruppernas storlek och sammansättning är ändamålsenlig.

4 Samlad bedömning och rekommendationer

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kunskapsnämnden genom sin styrning och uppföljning säkerställer att fritidshem erbjuds och utformas enligt skollagens och läroplanens krav och beslutade interna riktlinjer.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att kunskapsnämnden genom sin styrning och uppföljning delvis säkerställer att fritidshem erbjuds och utformas enligt skollagens och läroplanens krav och beslutade interna riktlinjer.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi kunskapsnämnden att:

- säkerställa att resurser till fritidshemmet fördelas efter elevers olika förutsättningar och behov. (2 kap. 8 b § SkoL samt allmänna rådet 3 och 6 Skolverkets allmänna råd (2023:127) Styrning och ledning av fritidshemmet)
- systematiskt följa upp förutsättningar för fritidshemmet och dess verksamhet samt då brister identifieras utreda orsaker samt vidta adekvata och riktade åtgärder. (4 kap. 3, 5-6 och 7 §§ SkoL SkoL samt allmänna rådet 3 Skolverkets allmänna råd (2023:127) Styrning och ledning av fritidshemmet)
- följa upp att rektor ges förutsättningar att kunna bedriva ett aktivt och nära ledarskap i fritidshemmet. (2 kap. 9§ 1 st. SkoL samt allmänna rådet 4 Skolverkets allmänna råd (2023:127) Styrning och ledning av fritidshemmet)
- besluta om dokumenterat systematiskt kvalitetsarbete, i vilket ingår att tydliggöra insatser att genomföra för att utveckla utbildningen eller åtgärda brister. (4 kap. 3 och 7 §§ SkoL. Se även 6 kap. 38 § 1 p. KL)

Datum som ovan

KPMG AB

Joakim Nertyk

*Certifierad kommunal yrkesrevisor
specialist*

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.